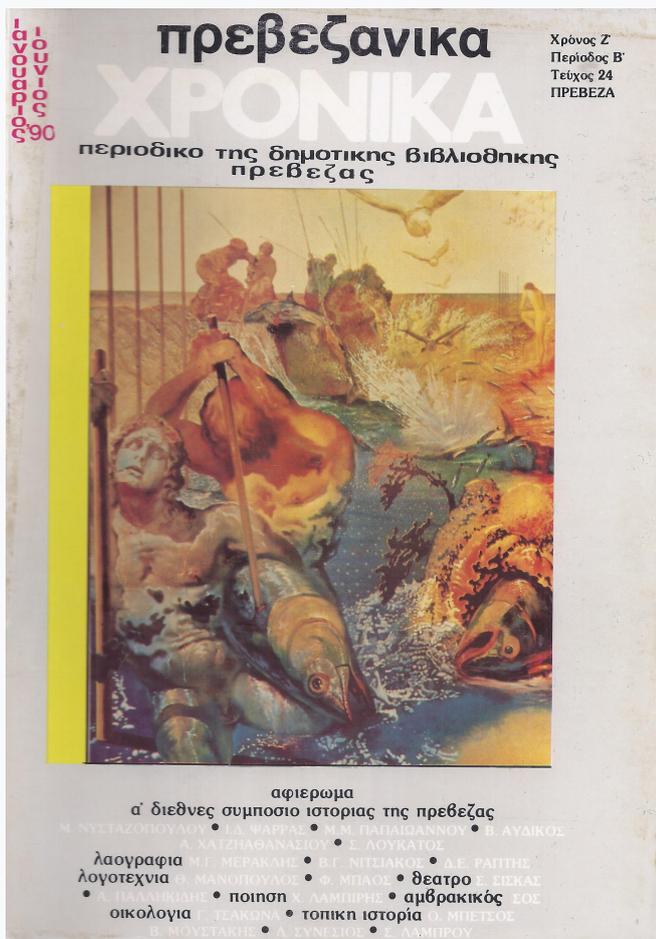

Πρεβεζάνικα Χρονικά

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 23ο (Δεκέμβριος 1989-Ιούνιος 1990)

Ιωάννης Παχούμης

Οδυσσέας Μπέτσος

Copyright © 2025, Οδυσσέας Μπέτσος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπέτσος Ο. (2025). Ιωάννης Παχούμης. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, 157-167. ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/prevchr/article/view/41442>

Οδυσσέας Μπέτσος
συντ. δάσκαλος

Ιωάννης Παχούμης

Πρόθεσή μου είναι να προσθέσω μερικά σ' όσα έγραψε για το δάσκαλο της Θεοφανείου Σχολής Πρέβεζας ο φίλος μου Γεώργ. Μουστάκης στο 18ο τεύχος του περιοδικού τούτου. Προέρχονται όλα από ανέκδοτες έγγραφες πηγές κι επομένως είναι αυθεντικά. Πρέπει πρώτα να πω ότι μερικά απ' εκείνα που γράφει για τον Αναστάσιο Σακελάριο και Αναστάσιο Καλό είναι ανακριβή. Σ' άλλη ευκαιρία να φέρομε σε φως τις πηγές που μας λένε κάπως διαφορετικά τα πράγματα.

Και τώρα τα σχετικά με τον Πρεβεζιάνο δάσκαλο Ι. Παχούμη: Στο «ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΝ» της Θεοφανείου Σχολής, βιβλίο που κρατούσε πάντοτε ο ταμίας του Θεοφανείου Κληροδοτήματος για τα έσοδα και έξοδά του, γράφονται τα εξής: Στη σελίδα 163, του «Ναλάβη» (έξοδα) ο ταμίας της διετίας 1854 - 56 Βασίλειος Τσακαλωτός σημειώνει στις 31 - 1 - 1855: «Προς τον υπότροπον Μαθητήν ομοίως κ. Ιωάννην Παχούμην, απερχόμενον εις Αθήνας, ίνα εκπαιδευθή εν τω εκείσε Πανεπιστημίω ως υπότροφος της Αυτού Μεγαλειότητος του βασιλέως της Ελλάδος γρ. 881, ίνα απαντήση της οδοπορίας του έξοδα, επαφήνοντας δι' αυτά και έγγραφόν του, διαλαμβάνων ούτως:

Δηλοποιώ ο υποφαινόμενος ότι έλαβον σήμερα κατά την διαταγή των οίκοθεν κυρίων Επιτρόπων γρόσια τουρκικά οκτακόσια ογδοήκοντα εν, ως έξοδα της οδοπορίας μου δια τας Αθήνας, όπου απέρχομαι ίνα εκπαιδευθώ την ελληνικήν Φιλολογίαν ως υπότροφος της Αθήνας, όπου απέρχομαι ίνα εκπαιδευθώ την ελληνικήν Φιλολογίαν ως υπότροφος της Αυτού μεταλειότητος του Σεβαστού Βασιλέως της Ελλάδος και υπόσχομαι μετά του ωρισμένου της Εκπαίδευσής μου χρόνον, κατά τον οποίον θέλω καταβάλλει πάσαν προσπάθειαν και επιμέλειαν προς επιτυχίαν του άκρου τούτου αγαθού, να επανέλθω εδώ, ίνα μεταδώσω το φως της Παιδείας, επί ωρισμένω μισθώ, προς τους αγαπητούς αδελφούς μου παίδας της πόλεως τούτης και πατρίδας μου, ευγνωμοσύνη προς τους αγαπητούς πατριώτας μου Επιτρόπους της Θεοφανείου τούτης Σχολής και ιδίως προς τον κύριον Αθα. Αθανασιάδην, δι' όσας κατέβαλεν υπέρ μου κόπους και ευχόμενος να εύρω αυτούς, μετά την επιστροφήν μου, υγιαίνοντας και ευτυχόντας:

Πρέβεζα την 19ην Ιανουαρίου 1855».

Στη δε σελίδα 165 του «Να λάβη» του ίδιου παραπάνω βιβλίου σημειώνονται τα παρακάτω:

«1855 Μάρτ. 2. Κατά τας 18 Ιανουαρίου εδόθησαν περί πλέον εις τον Ιωάννην Παχούμην γρ: 20».

Υπήρξε, όντως, μαθητής της Θεοφανείου Σχολής ο Ι. Παχούμης όχι όμως και

υπότροφος της στο διάστημα της φοίτησης του σ' αυτή. Υποθέτουμε τούτο έγινε είτε γιατί δε συγκέντρωνε και τα τρία στοιχεία σε ικανοποιητικό για να γίνει υπότροφος, ήτοι: πρόοδο, ήθος και ή ότι δεν είχε την συμπάθεια της πλειοψηφίας των τότε Επιτρόπων Εκκλ/κων Επιτροπών των τριών εκκλησιών της Πρέβεζας Νικολάου, Χαραλάμπους, και Αθανασίου που διαχειρίζονταν τα οικονομικά της Θ. Σχολής και αποφάσιζαν κάθε σχ. χρονιά ποιοί μαθητές θα τύχουν υποτροφία.¹

Συνήδιζε η Επιτροπή της Θεοφ. Σχολής να δίνει κάθε χρόνο μερικά βιβλία και κατά τις μεγάλες χριστιανικές γιορτές, (Χριστούγεννα, Λαμπρή και Κοίμηση της Παναγίας) παπούτσια καινούργια. Στο ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ υπάρχει το όνομα του Ι. Παχούμη δύο φορές γραμμένο ότι πήρε την πρώτη φορά ως φτωχός ένα μαθητικό βιβλίο και τη δεύτερη ένα ζευγάρι παπούτσια. Και συγκεκριμένα. Τον Ιούλιο το 1848, στη σελ. 105, του «Να λάβη» διαβάζαμε: «Εις τον Παναγίν Ματσούκην ιερέα, Ελληνικόν Διδάσκαλον² δια τρία βιβλία Ιταλικά, όπου έδωσε εις τρεις μαθητάς Πένπτας, Μπαχούμην, Στάϊικο και Παπαγρίπον, ένα ημισελήνον γρ. 8:04».

Και τον Αύγουστο του 1849, στη σελ. 113 του «Να λάβη» διαβάζομε: «Διά έξ ζευγάρια παπούτσια, οποία κατά την εορτήν της Θεοτόκου εδόθησαν προς τους πένπτας Ιωάννην Μπαχούμην... ως το αποδ γρ. 25:20».³

Μόλις τέλειωσε το Πανεπιστήμιο ο Ι. Μπαχούμης (αργότερα έγινε Παχούμης) έγινε Ελληνοδιδάσκαλος της Θεοφ. Σχολής και ύστερα Διευθυντής της (Σχολάρχης)! Έμεινε άγαμος. Υποθέτομε για να υπηρετήσει μ' όλες του τις δυνάμεις τη Θ. Σχολή της

1. Η Θεοφ. Σχολή υποτροφίες (των 15, 20, 25 και 30 γροσίων το μήνα) άρχισε να δίνει σε μαθητές του Ελληνικού της από τον Μάρτη του 1844 και έπειτα. Ο Αδ. Αδ/δης κατόρθωσε να εξασφαλίσει το μεν 1848 τρεις υποτροφίες του Μητρ/τη Ιωαννίνων το δε 1849 δυο υποτροφίες του νεομετατεθέντα στη Μητρόπολη Άρτας τότε Μητρ/τη Σωφρόνιου. Τους μαθητές που πήραν τις υποτροφίες του πρώτου γνωρίζομε. Όχι όμως και τους μαθητές που πήραν τις υποτροφίες του δεύτερου. Πιθανό μια από τις δεύτερες να πήρε ο Ι. Παχούμης. Δεν γνωρίζομε οι παραπάνω υπότροφοι πώς έπαιρναν κάθε μήνα τα γρόσια της υποτροφίας τους. Στο «ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΝ» της Θ. Σχ. σημείωναν μόνο τα χρήματα που έδιναν από δικά τους έσοδα στους υποτρόφους της.

2. Ο Παν. Ματσούκης, καταγόταν από την Κεφαλλονιά και ήταν απόφοιτος της Ιονίου Ακαδημίας. Είχε πάρει, με πρόταση του Αδ. Αδ/δη, και την άδεια να κηρύττει το θείο Λόγιο «απ' άμβωνος», για το οποίο υποθέτομε θα πληρωνόταν από τις εκκλησίες. Δίδασκε, κατά τη συμφωνία, και δύο ξένες γλώσσες στους μαθητές του Ελληνικού, Ιταλικά και Αγγλικά. Έπαιρνε επίσης μισθό 4.033.20 γρόσια (το μήνα 412) και είχε δωρεάν κατοικία. Όμως μετά ένα περίπου χρόνο έφυγε, αφενός γιατί δε συνεργαζόταν με τον ελληνοδ/λο Χρ. Γερογιάννη, Πρεβεζιάνο, και αφετέρου γιατί είχε μάθε μια κίνηση πολλών Πρεβεζιάνων, με τον Ανδρέα Κονεμένο, να κλείσουν για λίγα χρόνια το Ελληνικό τμήμα της Θ. Σχ. για να εξοικονομήσουμε χρήματα, προκειμένου η πόλη της Πρέβεζας να εξασφαλίσει το δάνειο που είχε πάρει από τον εμπορικό οίκο Απ. Βαρζέλη και υιούς, για τις δίκες που έκανε να κερδίσει τα χτήματα της (Μηχαλίτσι, Μύτικα και Παλιόκαστρο και Κουκολιβάδια), τα οποία λίγο πριν το τουρκικό Δημόσιο έπαμε να ανανωρίζει. Και το δάνειο εκείνο των 26.000 γρ. (με τους τόκους που είχαν φθάσει στις 30.000 γρ.) οι δανειστές απειλούσαν να εισπράξουν δικαστικά. Νόμιζε ότι θα κλείσει το Ελληνικό και θα μείνει χωρίς δουλειά αν άφηνε εκείνη που τότε βρήκε στην πατρίδα του.

3. Στην από 30 - 7 - 1841 έκθεση του Ελληνοδιδασκάλου Π. Μαυροκέφαλου σχετικά με τα αποτελέσματα του Ελληνικού της Θεοφ. Σχολής αναφέρεται ότι από τους 33 μαθητές της στις εξετάσεις απουσίασε μόνο ο Ι. Μπαχούμης, λόγω ασθένειας Α' Κώδικας Θεοφ. Σχολής. Φιλ. Βιτάλη, Αρχ/τη, σε τεύχη Ηπειρωτικής Εστίας ετών 1979 και 1980.

πατρίδας του. Κάτι που τότε συνηδιζόταν μεταξύ των κληρικών και Διδασκάλων. Την πληροφορία αυτή έχουμε από τη Διαθήκη του, που διαβάσαμε πριν πολλά χρόνια.⁴ Φέρει αριθμό 27 στο βιβλίο Διαθηκών της Δημογεροντίας της Μητροπόλεως Πρέβεζας και ημερονημία 31 - 10 - 1893. Δυστυχώς κρατήσαμε (από έλλειψη χρόνου) μόνο ένα μικρό απόσπασμά της. Το παραθέτομε: «Εντέλλομαι ακόμη εις τον κληρονόμον μου να πληρώση εις Κων/νον Ζέρβαν, ραβδούχον⁵ γρόσια τρεχούμενα ανεβασμένα δύο χιλιάδας (2000), δια τα κορίτσια τους...». Και ότι του χρωστούσε από μισθούς του η Θεοφ. Σχολή 8.564 γρόσια αργυρά, για τα οποία «...επιθυμώ να δωρήσω ταύτα εις την προσφιλήν μου Θεοφάνειον Σχολήν, αλλά και να προσθέσω εις αυτά, ώστε το προς αυτήν δώρον μου ν' απαρτισθεί εξ εννέα (9.000) χιλιάδων γροσίων αργυρών». Και με την δώρεά του αυτή έγινε προς την «προσφιλήν» του Θεοφ. Σχολή και ευεργέτης της.

Από τις παραπάνω έγγραφες ειδήσεις συμπεραίνονται ότι ο Ι. Παχούμης θα είχε γεννηθεί τουλάχιστο δυό χρόνια νωρίτερα από το 1840 και θα είχε πεθάνει λίγο μετά την Διαθήκη του. Για τη γέννησή του το συμπέρασμα βγαίνει από το ότι το 1848 ήταν μαθητής του Ελληνικού τμήματος της Θεοφ. Σχολής, αφού είχε τελειώσει το Αλληλοδιδασκτικό της τμήμα, όπου θα γράφτηκε απαραίτητα σε ηλικία 6 χρόνων. Αυτό ορίζει το άρθρο 1 του κανονισμού της Θεοφ. Σχολής, που έγινε την 3/1/1844, και γράφει:

«Είναι δεκτοί εις τα Θεοφάνεια Σχολεία άπαντες οι παίδες των δημοτών Πρεβέζης, έχοντες ηλικίαν δια μεν το Αλληλοδιδασκτικόν των εξ, δια δε το Γυμνάσιον⁶ εννέα Πεπληρωμένων». Βέβαια το Αλληλοδιδασκτικό Δημ. Σχολείο δεν όριζε τη φοίτηση σ' αυτό, όπως το Συνδιδασκτικό, σε 4 τουλάχιστον σχ. χρονιές. Μπορούσε ο μαθητής του να τελιώσει τη φοίτησή του στο Αλληλοδιδασκτικό και νωρίτερα αν μπορούσε να αποστηθίσει την ύλη των διδασκτικών μαθημάτων του με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια. Αλλά η ύλη στα μαθητικά βιβλία δεν ήταν μόνο γραμμένη στην αρχαϊζουσα καθαρεύουσα, ήταν και κατά επιστημονικό τρόπο γραμμένη. Αλλά είχε κι άλλες δυσκολίες.

4. Το 1979 - 80 εκτελούσαμε χρέη Διευδύντη του Ιου Δημ. σχολ. Πρέβεζας και επισκεφθήκαμε το Συμβουλευοφραφείο του Αν. Φέτση, όπου τότε ήταν και το Υποθηκοφυλάκειο Πρέβεζας, για να στοιχία για τους ευεργέτες και δωρητές της Θ. Σχολής. Σε μια γωνιά του δαπέδου του υπήρχαν κώδικες Διαθηκών χειρόγραφα της Δ/ντίας Πρέβεζας, τους οποίους, όπως μου είπε ο Συμβολαιογράφος, είχε τη 10/ετία 1923 - 1933 αφαιρέσει η εισαγγελία Πρέβεζας από τη Μητρόπολη Νικ/λεως για να διευκολυνθεί η επίτροπή απαλλοτριώσεως αγροκτημάτων στο έργο της. Θυμούμαστε ότι η Διαθήκη του Ι. Παχούμης έλεγε ότι γενικό κληρονόμο της περιουσίας μου αφήνω τον ανηγιό μου Ιωάννη Χρ. Παχούμη, στη δε υπηρέτρια μου αφήνω χρήματα (τόσο) και τα ειδήματα του σπιτιού μου, πλην από το ντουφέκι μου.

Ας κάνει τον κόπο κάποιος φιλόστοργος Πρεβεζιάνος να την αντιγράψει και δημοσιεύει όλη στα ΠΡ. ΧΡΟΝΙΚΑ, αφού εμείς έχουμε μετοικήσει από την Πρέβεζα.

5. Παιδονόμο της Θεοφ. Σχολής.

6. Μετά το Αλληλοδο/κό Δημ. Σχολείο ήταν το 3/ετές Ελληνικό και μετά το 4/ετές Γυμνάσιο. Ο συντάκτης του κανονισμού Αθ. Αθανασιάδης ήταν νομικός και για τούτο συγχωρείται να μη ακριβολογεί στο σημείο αυτό. Αυτές οι τρεις βαθμίδες είχαν δεσπισθεί στην ελεύθερη Ελλάδα το 1834 και ο Αθανασιάδης τότε που ήταν μαθητής στο σχολείο του πατέρα του Κων. Αθανασιάδη ή Μάνου στην Πρέβεζα δεν υπήρχε μετά το 4/ετές Δημοτικό σχολείο το 3/τές Ελληνικό. Τον κανονισμό της Θεοφ. Σχολής σ' άλλη ευκαιρία θα δημοσιεύσομε όλον με σχετικά σχόλια.

Στο ότι η μέθοδος της Αης Αναγνώσεως ήταν η πιο παλιά και ακατάλληλη (η φωνητική). Το ότι τα μαθητικά βιβλία δεν είχε δικά του ένας φτωχός μαθητής ανήκαν στο σχολείο και ό,τι μάθαινε απ' αυτά προερχόταν από τη μελέτη στο σχολείο. Και στο ότι καθ' αυτού δάσκαλοι ήταν οι καλύτεροι μαθητές της ομάδας (χορείας) που ανήκε ο μαθητής. Οι λεγόμενοι πρωτόσχολοι, ο δε δάσκαλος του Αλληλοδιδασκτικού εκτελούσε κύρια έργο ελεγκτικό της μάθησης του κάθε μαθητή και εποπτικό των ομάδων και των προτόσχολων. Ακόμα σημείωνε κάθε φορά στα βιβλία από πού και μέχρι πού θα αποστήθιζαν οι μαθητές της κάθε ομάδας στο κάθε μάθημα το νέο μάθημα, εφόσον όλα είχαν αποστηθίσει το προηγούμενο. Αλλ' ας μη μπορούμε σε λεπτομέρειες άλλες σχετικές με τη λειτουργία των Αλληλοδιδασκτικών σχολείων, γιατί ελπίζουμε κάποια άλλη φορά να γράψουμε. Όμως πρέπει να πούμε ότι δεν βρήκαμε σε καμιά πηγή που να γράφει ότι κάποιος μαθητής τελείωσε το Αλληλοδιδασκτικό Δημ. σχολείο νωρίτερα από τέσσερα χρόνια. Τόσα όταν λειτουργούσε μόνο με Αλληλοδιδασκτικό τμήμα (1830 - 1856), συν 2 ή 3 χρόνια όταν λειτουργούσε και με Συνδιδασκτικό (ανώτερο) τμήμα δυο ή τρεις τάξεις (1856 - 1881).⁷

Για το θάνατο του Ι. Παχούμη επίσης αμφιβάλλομε αν έγινε μετά το 1900 και λίγα χρόνια πριν την απελευθέρωση της Πρέβεζας (21 - 10 - 1912). Θα πρέπει να συνέβηκε κοντά στο 1893, καθ' όν χρόνον εξακουλουδούσε να υπηρετεί στη Θεοφάνειο Σχολή.

Το Ελληνικό της Θεοφ. Σχολής τότε είχε Α' τάξη Γυμνασίου. Δηλαδή Δ' τάξη Ελληνικού την έλεγαν στις τουρκοκρατούμενες Ελληνικές περιοχές τότε, ενώ στις ελεύθερες τα Ελληνικά σχολεία δεν επιτρεπόταν να λειτουργούν με τάξεις περισσότερες από τρεις. Γιατί από το Ελληνικό και πάνω τα παιδιά έπρεπε να φοιτούν στα 4/τάξια Γυμνάσια, που είχαν όλες οι έδρες των Νομών του Ελλ. Κράτους.

Άρα ο Ι. Παχούμης που είχε τελειώσει την Δ' τάξη Ελληνικού της Θεοφ. Σχολής Πρέβεζας και που πήγε στην Αθήνα αρχές του 1855 φοίτησε στο μοναδικό Γυμνάσιο της Αθήνας τότε τις υπόλοιπες τρεις τάξεις, πήρε το απολυτήριό του το 1858, οπότε και γράφτηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπως τούτο μας αποδεικνύει το Αποδεικτικό φοιτήσεως σ' αυτό, που δημοσίευσε ο κ. Γ. Μουστάκης στα «ΠΡ. ΧΡΟΝΙΚΑ» (τεύχ. 18, του 1988). Αλλιώς δε θα μπορούσε να γραφτεί στο Πανεπιστήμιο, γιατί δεχόταν για εγγραφή απόφοιτους Γυμνασίου. Πώς όμως αντιμετώπισε τις δαπάνες της φοίτησης στο Γυμνάσιο εκεί; Η υποτροφία άρχισε από το 1855, που έφυγε για την Αθήνα από την Πρέβεζα ή ότι εξοικονόμησε τα έξοδα της σπουδής του στο Γυμνάσιο από κάποια άλλη πηγή (Πρεβεζιάνια των Αθηνών, εργαζόμενος κ.α.τ.). Αν φοίτησε στο Γυμνάσιο με την υποτροφία του Όθωνα ασφαλώς παρόμοιο με εκείνο του Πανεπιστη-

7. Αυτό λειτούργησε σ' όσα Αλληλοδιδασκτικά δεν είχαν και Ελληνικό τμήμα ή Σχολείο (για την ελεύθερη Ελλάδα). Προστέθηκε το Συνδιδασκτικό τμήμα αφενός για να επαναλάβει όλα τα βασικά μαθήματα που στο Αλγικό τμήμα ο μαθητής διδάχθηκε με αποστήθιση και αφετέρου να διδάξει όσες γνώσεις από τα βοηθητικά μαθήματα του Αλληλοδιδ/κού δεν πρόλαβε να διδαχθεί ο μαθητής. Αλλά με μέθοδο διδασκαλίας τη Συνδιδασκτική. Δηλαδή μαθητές της κάθε τάξης (Α', Β' και Γ κάποτε) να διδάσκονται από δάσκαλο και όχι από πρωτόσχολους μαθητές, όπως με την Αλληλοδιδασκτική μ. διδασκαλίας.

μίου. Αποδεικτικό θα είχε πάρει από το Γυμνάσιο, προκειμένου να του δίνονται τα χρήματα της υποτροφίας, και να μη μπόρεσε να το βρει ο Γ. Μουστάκης ή να χάθηκε από τα κατάλοιπα του Ι. Παχούμη.

Αν δε θεωρήσουμε πιθανή τη φοίτηση αρχικά του Ι. Παχούμη στο Γυμνάσιο της Αθήνας τρία χρόνια νωρίτερα από την εγγραφή του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Κενό υπάρχει στη ζωή του Ι. Παχούμη από τότε που αποφοίτησε το Ελληνικό της Θεοφ. Σχολής μέχρι την αναχώρησή του το Γενάρη του 1855 για την Αθήνα. Την πρώτη είδηση για τη φοίτησή του στο Ελληνικό έχουμε το 1848 και την τελευταία το 1851 (Ιούλιο μήνα). Δηλαδή φοίτησε σ' αυτό τις σχ. χρονιές 1847-48, 1848-49, 1849-50 και 1850-51, ήταν τέσσερες σχ. χρονιές, όσες ήταν τότε και οι τάξεις του Ελληνικού της Θεοφ. Σχολής. Τι έκανε μετά το 1851 και μέχρι το 1855, που έφυγε για την Αθήνα ο Ι. Παχούμης; Το θεοφάνειο κληροδότημα δεν έδινε υποτροφίες για φοίτηση σε άλλα σχολεία αποφοίτων της τότε. Ο κανονισμός του το επέτρεπε, όμως θα ήταν η υποτροφία του για φοίτηση στο Γυμνάσιο κάποιας γειτονικής πόλης (αφού η Πρέβεζα δεν είχε) καταχωρημένη τόσο στον κώδικα όσο και στο λογιστικό της Θεοφ. Σχολής, που αναφέρονται στο χρονικό αυτό διάστημα. Η Δημογεροντία Πρέβεζας δεν υπήρχε αυτό το διάστημα, Άρχισε από το 1854.⁸ Και τώρα ποιός ή ποιοί έκαναν τις ενέργειες για να χορηγηθεί στον Ι. Παχούμη η υποτροφία από τον Όθωνα, τότε βασιλιά της Ελλάδας; Απ' όσα δημοσίευσε ο Αρχ. Φιλάρετος Βιτάλης για τα περιεχόμενα του «διασωθέντος» πρώτου Κώδικα της Θεοφ. Σχολής, άλλα σε περίληψη και άλλα αυτούσια,⁹ διαβάζουμε δυο σχετικές ενέργειες του προέδρου των επιτρόπων της Θεοφ. Σχολής με την έγκριση και των συνεπιτρόπων του. Η πρώτη είναι μια επιστολή του προς τον Α. Ιωνίδα, μέλος της Ελληνικής αδελφότητας του Λονδίνου με ημερονημία 7 - 4 - 1853, και αποσπάσματά της γράφουν:¹⁰ «Η προς την ελευθέραν Ελλάδα γενναία και πατρική αένας ευεργεσία της υμετέρας φιλογενούς αδελφότητος, ο αξιέπαινος θερμότατος υ-

8. Το Φλεβάρη του 1856 ο Σουλτάνος, με υπόδειξη των Αγγλογάλλων συμμάχων του, έκδωσε το Διάταγμα «Χάπι Χουμαγιούν», με το οποίο έδινε ελευθερίες στις υπόδουλες εθνικότητες τους και τη διαχείριση των οικονομικών πόρων των Εκκλησιών τους σε μικτά αιρετά Συμβούλια, την πλειοψηφία των οποίων πάντοτε είχαν τα λαϊκά μέλη τους, και με δικαίωμα τα περισσεύματά τους να διαθέτουν, κατά την κρίση τους, για φιλανθρωπικά έργα.

Με βάση το Δ/γμα εκείνο στην έδρα κάθε Τουρκικής επαρχίας συστήθηκε και ένα τέτοιο μικτό Συμβούλιο, που πήρε το όνομα Δημογεροντία. Το 1856 η Μητρόπολή μας είχε έδρα την Άρτα. Στο χώρο της ήταν δυο τουρκικές επαρχίες με έδρες την Άρτα και Πρέβεζα. Έτσι συστήθηκαν και λειτούργησαν δύο Δημογεροντίες. Πρόεδρός τους ήταν ο Μητρ/της Άρτας, ο οποίος είχε εξουσιοδοτήσει να τον αναπληρώνει στη Δημογεροντία της Πρέβεζας ο Αρχιερατικός Επίτροπός του, όταν αυτός δε βρισκόταν στην Πρέβεζα. Της Δημ/ντίας αυτής σώθηκαν όλοι οι κώδικες συνολικά. Τις αρχές το 1973 είχαμε την τύχη να διαβάσουμε και κρατήσουμε σημειώσεις από τους 5 μόνο (πλην του Α'), προκειμένου να βοηθηθούμε σε διάλεξή μας σχετική με την Εκπ/ση στο Νομό κατά την προ του 1912 περίοδο. Ο Α' κώδικας της δε μας δόθηκε με την δικαιολογία ότι είναι παλιός και φθαρμένος. Όμως, ο τότε Αρχ. Φιλ. Βιτάλης δημοσίευε περιληπτικά και αυτού το περιεχόμενο στην Η. Εστία. Περιλαμβάνει το χρ. διάστημα 1856 - 1873. Δεν βρήκαμε καμιά είδηση, σχετική με τη συνέχιση της υποτροφίας του Ι. Παχούμη, μετά την έξωση του Όθωνα (1862), από την Δημογεροντία της Πρέβεζας, σ' όλα δημοσίευσε ο παραπάνω στην Ηπ. Εστία.

9. Διάβαζε Ηπ. Εστίας τεύχη 327 - 328 329 - 331 332/1979 και 333 - 335, 336 - 337, 338 - 339, 340 - 41, 342 - 43, 344 - 45/1980, 346/1981.

μών πατριωτισμός και η σωτήριοι ενδόμυχοι υμών προθυμία υπέρ της διαδόσεως προς την απανταχού Ελληνικήν γυχήν, του φωτός της παιδείας, την αναφερέτου προγονικής των Ελλήνων κληρονομίας, εμυχώνονταί δικαίως τους υποφαινομένους διέποντας τα της Δημοσίας Επ/σεως εις την μικράν ταύτην Ηπειρωτικήν παράλιον πόλιν, Πρέβεζαν, να εμφανισθώμεν ενώπιον υμών, φιλογενέστατε και ευεργετική Κύριε, εις επιτυχίαν έργον όσον δι ημάς σωτήριον, τόσον δια την φιλιγονεστάτην υμών Οικογένειαν επαίνων αϊδίου κλέους παραγωγού...»

Στην συνέχεια γράφει περιληπτικά για τη λειτουργία της Θεοφ. Σχολής και 2ο «... την σβέσιν λοιπόν κι αφορήτου ταύτης του λαού της δίγης, ερχόμεθα να παρακαλέσωμεν να διατάξητε τους εν Αθήναις επιτετραμμένους την εξέτασιν των διαγωνιζομένων νέων, να δεχθώσιν ανεξετάσεις κατά το παρόν ή το προσεχές έτος εις την Φιλοσοφικήν Σχολήν Εθνικού Παν/μίου ως υπότροφος της Οικογένειας υμών, ένα νέον πήνητα και ευφυή μαθητών του Σχολείου τούτου, ημέτερον πατριώτην, προκαταρτισμένον καλώς, δι' ανωτέραν εκπαίδευσιν επί τω όρω να χρηματίση μετά την αποπεράτωσιν των σπουδών του επί τετραετίαν τουλάχιστον διδάσκαλος των απόρων τέκνων της Πατρίδος μας.

Την ένδερμον ταύτην ημών παράκλησιν, γενομένην εξονόματος του Ηπειρωτικού τούτου λαού, πολλά εφιεμένοι να ποτίση τας διγώσας των παιδών αυτού γυχάς δια της πατριωτικής υμών συνδρομής δεν αμφιβάλλομεν ποσώς, φιλογενέστατε κύριε, ότι θέλετε ένεκα του διακρίνοτας ημάς πατρωτισμού παραδεχθή ευχαρίστως και εκτελέσει...».

Η δεύτερη είναι μια επιστολή στον τότε υποπρόξενο της Ελλάδας στην Πρέβεζα με ημερονημία 17 - 11 - 1853, να φροντίσει ώστε η Ελληνική Κυβέρνηση να δώσει μια υποτροφία για ένα ευφυή και φτωχό νέο από την Πρέβεζα να σπουδάσει Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και να διδάξει τους νέους της Πρέβεζας ύστερα «... να χορτασθώσιν, ένεκα της βανδαλικής απογυμνώσεως των εκ των ευφόρων αυτών ιδιοκτισιών κατά την εποχήν του φαλάριδος της Ηπείρου Αλή Πασά, και κατά τον υπέρ ελευθερίας, Ελληνικόν αγώνα. Νομίζω περιπτών κ. Υποπρόξενε, να σας παρατηρήσω ότι μεταξύ των κατά τον Ιερόν υπέρ της Ελληνικής Ανεξαρτησίας αγώνα πεσόντων Ηπειρωτικών ηρώων, έπεσαν και όχι ολίγο πολίται καθ' όπι τούτο είναι όχι μόνον γνωστόν εν Ελλδι, αλλά και προς υμάς αυτούς και προς πάντας τούς φιλαλήθεις ομογενείς...».¹⁰

Στο δημοσίευμα του Αρχ. Βιτάλη για τον κώδικά της Θεοφ. Σχολής δεν υπάρχει καμιά απάντηση για αυτό το γράμμα. Ούτε άλλη ενέργεια καταχωρημένη για την υποτροφία του Ι. Παχούμη, που τελικά χορηγήθηκε τα τέλη του 1854 από το βασιλιά Όθωνα και όχι την Ελληνική Κυβέρνηση. Αν οι απαντήσεις είχαν φθάσει στον Αθ. Αδανασιάδη θα τις είχε καταχωρήσει στον παραπάνω κώδικα της Θεοφανείου Σχολής, α-

10. Φαίνεται ότι ο Πρεβεζιάνος Ελληνοδ/λος Χρήστος Γερογιάννης δεν ικανοποιούσε τον Αθ. Αδαν/δη και τους επιτρόπους της Θ. Σχολής γιατί δεν είχε πτυχία Πανεπιστημίου ήταν ισάξιας με Πανεπιστήμιο Ιόνιας Ακαδημίας. Τουλάχιστο θα είχε σπουδές Εγγ. Γυμνασίου για να δίδασκε στο Ελληνικό τμήμα της Θ. Σχ. Γ αυτό και έφεραν το Π. Ματσούκη, επειδή ήταν απόφοιτος Ιονίου Ακαδημίας.

φού το αρχείο της Επιτροπής του Θεοφανείου κληροδοτήματος και τον κώδικα είχε στο γραφείο του και αυτός το ενημέρωνε.¹¹ Το γνωρίζουμε αυτό γιατί στη Διαθήκη του, που σύνταξε λίγο πριν από το θάνατό του (1880) έχει παράγραφο που λέει ότι οι κληρονόμοι του να το παραδώσουν στην Ι. Μ/λη Νικοπόλεως, τα δε βιβλία του στη Θεοφ. Σχολή. Δεν αμφιβάλλουμε ότι η υποτροφία του Ι. Παχούμη προερχόταν από τον κρατικό προϋπολογισμό. Δόθηκε με τ' όνομα του Όθωνα είτε για να τον κολακέψουν οι κυβερνήτες, είτε για να αποφύγει η Ελλ. Κυβέρνηση παρενοχλήσεις από την Τουρκία και τους Συμμάχους της (Αγγλία, Γαλλία, και Πεδεμόντιο Ιταλίας) κατά τον Κριμαϊκό πόλεμο, κατά τον οποίο η Ήπειρος και η Θεσσαλία είχε επαναστατήσει κατά των Τούρκων. Ασφαλώς η αλληλογραφία θα στάλθηκε στο Υποπροξενείο της Ελλάδας στην Πρέβεζα. Το πιθανότερο είναι να στάλθηκε σε κάποιο άλλο προξενείο, αν είχε τότε κλείσει το Ελληνικό της Πρέβεζας, λόγω της παραπάνω επανάστασης.

Ο δήμος της Πρέβεζας τίμησε τον Ι. Παχούμη όταν μετά το 1923, έκανε την ονοματοθεσία των δρόμων της, δίνοντας το όνομα του στη δεξιά (ως προς την πρόσοψη) του διδαστηρίου της Θεοφ. Σχολής, πάροδο.¹² Είναι ο μόνος δάσκαλος που έτυχε αυτής της ελάχιστης τιμής μέχρι τώρα. Υπάρχουν και καλύτεροι τρόποι να τιμηθούν οι Διδάσκαλοι του Γένους. Τώρα είναι η καλύτερη ευκαιρία του δήμου Πρέβεζας που προΐσταται ο συνάδελφός τους. Τους αξίζει πράγματι μεγαλύτερη τιμή, όταν όσοι δίδασκαν σ' αυτή τη Σχολή τα σκλαβωμένα Πρεβεζιανιτόπουλα, εργαζόμενοι όλο το χρό-

11. Το σπίτι και το γραφείο του Αθανασιάδη σώζονται ακόμα στην οδό Λ. Βύρωνα. Ανήκουν στα παιδιά του οφθαλμιάτρου Γαρτζούνη, που ήταν σύζυγος της υοθέτημένης ανηψιάς της γυναίκας του. Εκείνη κατέγινε από τη μεγάλη οικογένεια της Άρτας με το επώνυμο «Παπαδόπουλου». Το Γραφείο του στεγάζει τώρα Δικαστικούς επιμελητές.

— Ας μου επιτραπεί να περιαιτολογήσω εδώ. Όταν έχτιζαν οι αδελφοί Μπομπουτσάρη το μαγαζί τους στην αρχή και δεξιά της παρόδου Ι. Παχούμη που σήμερα είναι βιβλιοπωλείο το οικόπεδό τους χρειαζόταν μερικά εκατοστά του μέτρου στο πλάτος για να γίνει άρτιο. Η αρμόδια τεχνική υπηρεσία έκρινε σωστό να μη αφαιρέσει όσα εκατοστά χρειαζόνταν από το γειτονικό του Νίκα οικόπεδο για να γίνει το παραπάνω άρτιο, αλλά να πάρουν αυτά από την πάροδο. Ι. Παχούμη, καταργώντας την.

Έτυχε τότε να εκτελούμε χρέη Διευθυντή στο 1ο Δημ. Σχολείο Πρέβεζας, ιδιοκτησία του οποίου ήταν και εξακολουθεί να είναι το διδαστήριο της Θεοφανείου Σχολής, και ανηδράσαμε με στοιχεία που συλλέξαμε από τους κώδικες της Δημογεροντίας Πρέβεζας και τη Διεύθυνση Δημ. Εκτι/σης, σχετικά με το ότι προϋπήρχε το 1923 η πάροδος Ι. Παχούμη και δεν μπορεί από το Νόμο να καταργηθεί τώρα. Και η σχετική απόφαση του Νομάρχη Πρέβεζας ανακλήθηκε. Και τούτο κάναμε όχι τόσο για τους διγόμενους γείτονες της παρόδου ή τη βλάβη που θα προξενούσε η κατάργησή της στο Διδαστήριο της Θεοφ. Σχολής, αλλά για να μη χαθεί και η μικρή αυτή τιμή που έγινε στον Ι. Παχούμη. Και συμβαίνει η αριστερή πάροδος της Θεοφ. Σχολής να φέρει το όνομα του Αναστ. Θεοφάνη, που με χρήματα του κληροδοτήματός του αγοράσθηκε το οικόπεδο, χτίσθηκε το διδαστήριο και λειτούργησε η Θεοφ. Σχολή από το 1833 - 34 μέχρι το 1917 που το νέο καθεστώς της Ρωσίας δέσμευε τα χρήματα του κληροδοτήματος του. Κι εκείνος εργάσθηκε μια ζωή στη Ρωσία, δεν παντρεύθηκε, για να μην έχει δαπάνες και κληρονόμους, για να αφήσει το κληροδοτήμα να μαθαίνουν της πατρίδας του παιδιά «Τα Γραμματικά», όπως χαρακτηριστικά γράφει στη Διαθήκη του. Το ίδιο έκανε και ο Ι. Παχούμης. Και στα χρόνια που αυτός δίδαξε στη Θ. Σχολή (1862 - 1894, περίπου) πράγματι η παιδεία άνθισε στην Πρέβεζα. Θα ήταν λοιπόν κρίμα η πάροδος Ι. Παχούμη να καταργηθεί, αλλά είναι ακόμα μεγαλύτερο κρίμα το Διδαστήριο της Θεοφ. Σχολής να πάγει κάποτε να διδάσκει «Τα Γραμματικά» στους Πρεβεζιάνους, όπως ο διαδέχτης του ονειρεύτηκε και όπως, γινόταν μέχρι το 1982.

νο, (χωρίς διακοπές), χωρίς μέσα και βιβλία, χωρίς έπιπλα και θέρμανση, με γλίσχρους μισθούς (από 80 γρόσια μέχρι 600γρ. ο Σχολάρχης το μήνα), πρωϊ και απόγευμα, και πέδαιναν λίγες μέρες αφότου κατέλειπαν στην έδρα, όπως ο Ι. Παχούμης. Εμείς προτείνουμε να γραφούν τα ονόματά τους σε μαρμάρινη στήλη, που θα στηθεί στην πρόσοψη του Διδακτηρίου της Θεοφ. Σχολής.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ:

Στο Β' Κώδικα της Δ/ντίας Πρέβεζας (1873 - 1885) βρίσκουμε το Σχολάρχη της Θεοφ. Σχολής Ι. Παχούμη να συνυπογράφει την απαντητική επιστολή της Δημογεροντίας Πρέβεζας προς τον Ηπειρωτικό Φιλεκπ/κό Σύλλογο Κων/λεως για την εκπαιδευτική κατάσταση της επαρχίας Πρέβεζας. Ο παραπάνω Σύλλογος ζήτησε τις πληροφορίες με την από 29 - 10 - 1873 επιστολή του από την μόνιμη Επιτροπή της Πρέβεζας του παραπάνου Συλλόγου, η οποία τελούσε στην άμεση εποπτεία της Δημογ/ντίας Πρέβεζας και φέρει ημερομηνία 1 - 12 - 1873. Φαίνεται ότι ο Ι. Παχούμης όχι μόνο ήταν μέλος της Επιτροπής αυτής αλλά και ο συντάκτης της απαντήσεως.

Επίσης στον ίδιο κώδικα είναι καταχωρημένη και μια άλλη επιστολή, που συνυπογράφει ο Ι. Παχούμης με τα τέλη της παραπάνω Επιτροπής τη 12 - 11 - 1881, που ήταν απάντηση σε δύο επιστολές του Διοικητικού Συμβουλίου της Εκτι/κής και Φιλανθρωπικής Αδελφότητας (δεν αναγράφεται η έδρα της), η οποία σκοπό είχε να βοηθήσει κύρια την εκπαίδευση των Ελλήνων στις υπόδουλες περιοχές της Τουρκίας. Πιστεύουμε ότι και αυτής της επιστολής ο Ι. Παχούμης ήταν ο συντάκτης.

Την πρώτη επιστολή υπογράφουν οι Οικονόμος Γεώργιος Λάππας Αρχ/κος επίτροπος του Αγ. Άρτας στην Πρέβεζα, Γεώργ. Κονεμένος, Αθ. Αθαν/δης, Απόστ. Βαρζέλης, Σωκρ. Δημ. Καφίρης κ. Ι. Παχούμης τη δεύτερη οι Αθ. Αθαν/δης, Κων. Χρ. Μαρμάτης, Δημοσθ. Α. Γερογιάννης κ. Ι. Δ. Παχούμης. Πιστεύουμε σύντομα να δημοσιεύσουμε στα ΠΡ. ΧΡΟΝΙΚΑ.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ Ι. ΠΑΧΟΥΜΗ

α) Υποτροφία για τη συνέχιση της φοίτησής του στη Θεοφ. Σχολή (Τμήμα Ελληνικού σχολείου αυτής)

Στο Α' μέρος του μελετήματός μας για τον Ι. Παχούμη γράφτηκε ότι δεν πήρε υποτροφία από το Θεοφάνειο κληροδότημα, όσο διάστημα φοίτησε στη Θ. Σχολή: και ότι, αν πήρε, πήρε απ' εκείνες που έδωσαν για μαθητές της οι Μητροπολίτες Ιωαννίνων Ιωαννίκιος και Άρτης Σωφρόνιος. Πρώτος έδωσε ο Σωφρόνιος για δυο μαθητές της από 30 γρόσια το μήνα. Δεύτερος έδωσε ο Σωφρόνιος για δυο μαθητές της από 40 γρόσια το μήνα. Πρόσφατα βρήκαμε ποιοί μαθητές της Θεοφ. Σχολής έγιναν οι πρώτοι υποτρόφοι των παραπάνω. Τους γράφει ο Αρχ/της (άλλοτε της Μητρόπολής μας) Φιλά-

ρετος Βιτάλης σε μελέτημά του, που δημοσίευσε το 1983.¹ Του μεν πρώτου ήταν ο γιος του ιερέα του Αγ. Κων/νου Χρίστου Νικάκη, ο Κοσμάς Μπουραζάνης του Κων/νου (αυτόχθονες Πρεβεζιάνοι) και ο Χαράλαμπος Χαλτούπης του Σπύρου, (ετερόχθονας, από την Ακαρνανία), του δε δεύτερου ήταν αρχικά ο Ι. Δ. Παχούμης και ύστερα από λίγο και ο Σπύρος Βέλιας.

Την αλληλογραφία για τη χορήγηση των παραπάνω υποτροφιών έκανε ο Αθανάσιος Αθανασιάδης, που, ως Επίτροπος του Αγ. Νικολάου Πρέβεζας, δεν ήταν μόνο μέλος της διοικούσας Επιτροπής του Θεοφ. Κληροδοτήματος, αλλά και Πρόεδρος της, αξίωμα το οποίο του είχαν δώσει παλιότερα οι άλλοι Επιτροπή του Κληρ/τος «τιμής ένεκεν» για τις πολλές και επιτυχημένες ενέργειές του για τη Θεοφ. Σχολή. Όταν ο Ιωαννίκιος τους γνωστοποίησε την απόφασή του για τις υποτροφίες του, συνήρδαν τα μέλη της διοικούσας Επιτροπής του Θεοφ. Κλ/τος και εξέλεξαν τους τρεις υποτρόφους μαθητές μεταξύ των καλών και φτωχών μαθητών της Θεοφ. Σχολής. Ο Αθαν. Αθανασιάδης με επιστολή του προς το Μητροπολίτη Άρτας και Πρέβεζας (τότε) Σωφρόνιο τον πρώτο από τους επιλεγέντες τρεις μαθητές για τις υποτροφίες του Ιωαννίκιου. (που ήταν ο Ιωάννης Παχούμης) πρότεινε να αναλάβει ο Σωφρόνιος, τη δε δέσμη του, εννοείται, να πάρει ένας 4ος μαθητής της ίδιας Σχολής. Την παραπάνω πρόταση δέχθηκε ο Σωφρόνιος. Έγινε δε η παρακάτω αλληλογραφία: Επιστολή Αθαν. Αθανασιάδη από 28 - 12 - 1850.

«...Πρώτος των μαθητών εξελέχθη ως υπότροφος του Αγίου Ιωαννίνων, Πανιερώτατε Πάτερ, υπό της ολομελείας των κυρίων Επιτρόπων ο ευφυέστερος και επιμελέστερος των μαθητών της Σχολής Ιωάν. Μπαχούμης, αυτόχθων Πρεβέζης, αποδεδειγμένος πένης, αλλά πεπεισμένος εγώ ότι η Υμετέρα Πανιερότης θέλει ευδοκίσει να βρέξη τω άκρω του δακτύλου του ύδατος την διακεκαυμένην εκ της αμαθείας γλώσσαν τινών εκ των πτωχών και ευφυών της Σχολής ταύτης μαθητών, κατά την έμφυτον γενναιογυχίαν της, και χρέος μου Ιερόν κρίνας ότι η Υμετέρα Πανιερότης, ως άμεσος ποιμήν και πατήρ ημών απαιτείται να είναι προτιμωτέρα και κατά την ενδεχομένην εκλογήν και περιθάλην από μέρους της, πτωχών, ευφυών και επιμελών μαθητών, παρά τον νέον ευεργέτην άγιον Ιωαννίνων, παρεκάλεσα την ολομέλειαν των Κυρίων Επιτρόπων να αφήσωσι τούτον, ως και πραγματικώς αφήκαν άμοιρον της περί ή ο λόγος Αρχιερατικής επησίας συνδρομής. Ενώ, λοιπόν, συνιστώ μετά παρηγορίας τον νέον τούτον, το δέκατον πέμπτον έτος της ηλικίας του άγοντα, ευελπίζομαι ότι η Υμετέρα Πανιερότης θέλει σπεύσει να παρέξη την καλοκαγαθίαν της προς αυτόν πεποιθυία, ότι ο νέος παρ' αυτής ευεργετούμενος, ως ευφυής και επιμελής, θέλει αναμφιβόλως τιμήσει τον μέγαν και σεβάσμιον αυτού ευεργέτην, ευλογών εις γενεάν και γενεάν το πανέντιμον όνομα της Υμετέρας Πανιερότητας. Είμαι βέβαιος, Αγιώτατε Πάτερ, ότι τόσοσ η γενναία προσφορά εις την Θεοφάνειον ταύτην Σχολήν του αγαπητού αυτής αδελφού και συλλειτουργού αγίου Ιωαννίνων, όσον και η προς αυτήν σύστασίς μου του μνησθέντος πένητος ευφούς και επιμελούς και χρηστοθήδους μαθητού Ιωάννου Μπαχούμη, θέλουν όχι ολίγον ευχαριστήσιν την Υμετέραν Πανιερότητα....»

1. «Αθαν. Αθανασιάδης και Θεοφάνειος Σχολή Πρεβέζης», Ηπ/κό Ημερολόγιο, έτ. 1983.

Ο Μητροπολίτης Σωφρόνιος του απάντησε καταφατικά. Συγκεκριμένα:

«... Σας αναγγέλω προς τούτοις ευχαρίστως ότι εδέχθην την εκλογήν σας, διά τον οποίον απεφασίσατε να τεθή υπό την προστασίαν μου Ιωάν. Μπαχούμπν, νέον μεν ενδεή, αλλ' ευφυή και επιμελή της Σχολής μαθητήν, δια την διατροφήν του οποίου δέλω χορηγεί κατά μήνα γρόσια τεσσαράκοντα, Αρ. 40, τα οποία διατάσσω ήδη τους αυτόσε Επιτρόπους μου, διά του εσωκλείστου γράμματος, να δίδωσι τακτικώς προς αυτόν, αρχόμενοι από της α' Ιανουαρίου του τρ. έτους, υπό την εγγύησιν ότι θέλει διάγει ηθικώς και ευτάκτως, και εξακολουθήσει ανελλιπώς την σειράν της σπουδής των μαθημάτων...».

Η επιστολή του Αθ. Αθανασιάδη, μας λέει ότι ο Ι. Παχούμπν, τα τέλη του 1850, ήταν 15 χρόνων. Άρα είχε γεννηθεί το 1836.

Πριν κλείσουμε το θέμα της υποτροφίας του Ι. Παχούμπν στη Θεοφ. Σχολή, πρέπει να πούμε ότι ο Αθανασιάδης, ύστερ' από λίγα χρόνια, άρχισε να ζητάει υποτροφίες από πλούσιους Έλληνες και Συλλόγους της ελεύθερης Ελλάδας και των Ελληνικών κοινοτήτων του εξωτερικού, προκειμένου μ' αυτές να σπουδάσουν απόφοιτοι της Θεοφανείου Σχολής (φοιτούσαν μόνο άρρενες) και του Παρθεναγωγείου της Πρέβεζας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Αρσάκειο Διδασκαλείο αυτών αντίστοιχα, δάσκαλοι, προκειμένου ύστερα να διδάξουν στα παραπάνω Σχολεία της Πρέβεζας, πράγμα που πέτυχε. Αλλά για το θέμα αυτό θ' ασχοληθούμε αργότερα. και:

β) Υποτροφία για τη φοίτηση του Ι. Παχούμπν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

(Συμπληρωματικά του Α' μέρους).

Το Φθινόπωρο του 1862 ο χορηγός της υποτροφίας του Παχούμπν, για τη φοίτησή του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, βασιλιάς της Ελλάδας Όθωνας διώχθηκε από το θρόνο και την Ελλάδα. Ο Παχούμπν φοιτούσε στην τελευταία Πανεπιστημιακή χρονιά (1862 - 63). Δε γνωρίζουμε αν συνεχίσθηκε η υποτροφία του από άλλο φορέα ή τον Όθωνα. Άν όχι, δε γνωρίζουμε πώς εξοικονόμησε τα έξοδα της σπουδής του. Το μόνο που ξέρομε από το ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ της Θεοφανείου Σχολής είναι ότι δεν είχε τα απαιτούμενα έξοδα για το ταξίδι της επιστροφής του στην Πρέβεζα, όταν το δέρος του 1863 πήρε το πτυχίο της Φιλοσοφικής Σχολής Π/μίου Αθηνών. Στη στήλη του «Λαβείν» (σελ. 243) του παραπάνω βιβλίου γράφει ο Ταμίας:²

«... Αυγούστου 5 Όσα εστείλαμεν, προς τον Ιωάν. Παχούμπν διά τα έξοδα της ελεύσεώς του Δραχμάς 50, πενήντα, 5. 10 γρόσια 262. 20...»³

Το ότι είχε πάρει το πτυχίο του συμπεραίνομε από το ότι στο παραπάνω βιβλίο καταχωρούνται στο εξής δαπάνες για τη μισθοδοσία του ως Ελληνοδιδασκάλου της Θεοφ. Σχολής από τον Αύγουστο της σχ. χρονιάς 1863 - 64. Συγκεκριμένα γράφει: Στη στήλη του «Λαβείν», της σελ. 245 γράφει ο Ταμίας:

«8/βριος⁴ 31. Μισθοδοσία Αλληλοδιδάκτου διά τον 8/βριον γρ... 10 λίρας ο-

2. Ταμίας το 1863 ήταν ο Δημ. Χρ. Σκέφερης, το δε 1864 ο Αν. Π. Σκέφερης.

3. 10 γρ. άξιζε τότε 1 Ελλην. δραχμή.

4. 8/βριος ήταν ο μήνας Αύγουστος και όχι ο Οκτώβριος, όπως ακούγεται.

δωμνικές των δύο μηνιαίων, Οκτώβριον και Σεπτέμβριον, του Ελληνοδιδασκάλου Ιωάννου Παχουμίου, τον οποίον συμφωνήσαμεν διά δύο έτη, από τας 16 ισταμένου, προς 134 (εννοεί δραχμές Ελληνικές) γρ. 1.340.» Ύστερα συνέχισε να διδάσκει στη Θεοφ. Σχολή μέχρι το θάνατό του. Στο τέλος της διετίας, που έγινε η αρχική συμφωνία, απ' όσα γράφει ο ταμίας στο ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ της Θεοφ. Σχολής, βγαίνει το συμπέρασμα ότι είχε συμφωνηθεί με μηνιαίο μισθό 562.20 γρόσια και ο Αλληλοδιδάκτης Νικ. Πρωτοπαπιάς με 309 γρόσια το μήνα⁵

5. Από το ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ του Θεοφ. Κλ/τος βγαίνει ότι μέχρι τον Απρίλη του 1866 έπαιρνε 562.20 γρ. το μήνα. Τον Απρίλη του 1866 πήρε 568:30 γρ. από δε το Μάη του 1866 μέχρι το Σεπτέμβρη του 1875 πήρε 625 γρ. Από 1/9/75 ο μηνιαίος μισθός του γίνεται 791:26 γρ. Πολλές φορές, από έλλειψη πόρων, τον άφηναν μήνες πολλούς απλήρωτο. Για να μη χάνει τους τόκος των χρημάτων του, έκαναν Γραμμάτιο δανειστικό. Τον Ιούλιο του 1885, του υπέγραψαν γραμμάτιο. Μετά μείωσαν το μ. μισθό του σε 681 γρόσια το μήνα. Στη στήλη του «Δούνα» σελ. 446, γρόσια, που του χρωστούσαν από μισθούς. Είναι αυτά, που με τη Διαθήκη του το 1893 έκαμε δώρο στην προσφιλή του Θεοφ. Σχολή, για την οποία διέθεσε όλη του τη ζωή.

Η Θεοφάνεια Σχολή όπως είναι σήμερα.